

Asia: VN/30137/2025

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston asetuksesta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuiksi vuonna 2026.

SYL esittää lausuntonaan seuraavaa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksusta

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että opiskelijakohtainen terveydenhoitomaksu laskee vuoden 2025 tasosta ja on kalenterivuonna 2026 yhteensä 70,70 euroa, eli 35,35 euroa lukukaudelta. Tänä vuonna terveydenhoitomaksu on 71,20 euroa. Vähennystä nykytasoon on esityksen mukaan 0,50 euroa vuotta kohden.

SYL kannattaa esitystä. Katsomme korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluiden edellyttävän, että YTHS:n resurssit vastaavat palvelutarpeen kasvua ja esimerkiksi opiskelijamäärien kasvua.

Ensi vuodelle valtion talousarviossa opiskelijamääräksi esitetty 308 000 korkeakouluopiskelijaa, joista kansallisen rahoitusosuuden piirissä on 306 000, on SYLin näkemyksen mukaan realistinen arvio. Lievästi kasvava opiskelijamäärän arvio huomioi mielestämme hyvin opiskelijamäärien viime vuosien kehitystä sekä tämänhetkisiä ennustetta.

SYLin näkemys on, että terveydenhoitomaksun pieni alentaminen opiskelijamäärien positiivisen tarkistamisen seurauksena on kannatettavaa. Tällöin maksua maksavien määrän lievästi korkeampi määrä valtion talousarviossa heijastuu osaltaan myös terveydenhoitomaksun suuruuteen.

SYL on aiempien vuosien kohdalla esittänyt useaan otteeseen huoltaan opiskelijamäärään kytketystä opiskeluterveydenhuollon rahoitusmallista. Tämä on ongelmallista etenkin sellaisessa tilanteessa, jossa toteutuneet korkeammat opiskelijamäärät ylittävät selvästi talousarviossa laaditun arvion (kuten vuonna 2024).

Opiskelijamäärän arvioinnissa on talousarviovaiheessa onnistuttava, sillä toteutuneiden opiskelijamäärien poikkeaminen talousarviosta ennustetusta ei ole enää vuodesta 2024 alkaen johtanut YTHS:n rahoitustason automaattiseen tarkistamiseen. Tätä emme edelleenkään pidä oikeudenmukaisena tilanteena.

Pidemmällä aikavälillä on olennaista, että YTHS:n kokonaisrahoitusta pidetään opiskelijamäärien ohella aina myös palvelukysynnän kasvua vastaavalla tasolla. Tällä on nykyisen rahoitusmallin myötä merkitystä myös terveydenhoitomaksun vuotuisen tasoon.

Viivästymismaksusta

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että terveydenhoitomaksun viivästymismaksuun ei esitettäisi korotusta, vaan viivästymismaksu olisi 5,00 euroa myös ensi vuonna.

SYL kannattaa esitystä. Maksun pitämällä ennallaan pitäydytään samalla kuluttajasaatavien perinnässä yleisesti käytetyssä 5 euron maksumuistutuskulussa, josta säädetään saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 10 a §:ssä.

Käyttämättä jääneistä ajoista perittävästä maksusta

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää käyttämättä jääneistä ajoista perittävien maksujen pitämistä vuonna 2026 ennallaan, vuodelle 2024 alun perin korotetussa tasossa. Nykyinen taso, 56,70 euroa,

on samalla tasolla muun perusterveydenhuollon kanssa. Vielä vuonna 2024 maksun suuruus opiskelijalle oli 40,00 euroa.

SYL vastustaa esitettyä tasoa ja pitää sitä opiskelijoiden kannalta kohtuuttoman korkeana. SYL katsoo, ettei "sakkomaksu" käyttämättä jääneestä ajasta ole nykyisellään kohtuullinen. Näkemyksemme perustuu opiskelijan jo entuudestaan heikkoon toimeentuloon ja opiskelijoille tänä syksynä voimaan astuneeseen uuteen toimeentuloleikkaukseen (asumislisälle siirto 1.8.2025 alkaen).

Katsomme vuonna 2024 tapahtuneen korotuksen 40 eurosta nykyiseen 56,70 euroon kohdistuneen opiskelijoihin, jotka ovat heikentyneen terveydentilansa suhteen jo ennestään haavoittuvassa asemassa.

SYL katsoo, että esitetty maksu saattaa aiheuttaa jatkossakin opiskeluterveydenhuollolle tilanteita, joissa esimerkiksi mielenterveytensä tai uupumisen kanssa kamppaileva opiskelija ei kykene maksamaan korotettua maksua, ja maksu saattaa siten edetä perintään. Tämä heikentää opiskelijan sen hetkisen tilanteen lisäksi mahdollisesti myös tulevaa toimeentuloa.

Uusimmat korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT, THL 2024) tulokset vahvistavat opiskelijoiden taloudellisen tilanteen olevan heikentynyt aiempiin vuosiin nähden. Toimeentulonsa erittäin niukaksi ja epävarmaksi viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeneiden opiskelijoiden osuus kasvoi selkeästi vuodesta 2021 (13 %) vuoteen 2024 (19 %).

Heikentynyt toimeentulo näkyy myös muissa KOTT-tuloksissa. Esimerkiksi niiden opiskelijoiden osuus, jotka ovat pelänneet ruoan loppuvan rahanpuutteen vuoksi viimeisen vuoden aikana, kasvoi vuodesta 2021 (17 %) vuoteen 2024 (24 %).

Toimeentulon ja mielenterveyden välistä kriittistä yhteyttä tulisi myös erityisesti huomioida tämän kyseisen maksun kohdalla. Tuoreen selvityksemme ("Selviätkö tästä...?", SYL 2025) mukaan 49 % toimeentulonsa kaikkein heikommaksi kokeneista opiskelijoista koki merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta. Ilmiön esiintyvyys kaksinkertaistuu verrattuna kuormittuneisuuden yleiseen tasoon korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa (29 %).

Kyseinen merkittävä psyykkinen kuormittuneisuus (MHI-5 -mittari) viittaa THL:n mukaan siihen, että opiskelijalla on mieliala- tai ahdistuneisuushäiriö tai jokin muu mielenterveyshäiriö.

SYL esittää edellä kuvatun johdosta, että maksu alennettaisiin ensi vuodelle takaisin 40 euroon, jossa se oli vielä vuonna 2023.

SYL perustelee näkemystään opiskelijan toimeentuloon kohdistetuilla merkittävillä heikennyksillä (mm. siirtäminen asumislisälle ja opintotuen indeksijäädytykset) sekä suhteellisesti kohtuuttomana pitämämme korotuksen vaikutuksilla haavoittuvassa asemassa olevien, terveydentilaltaan heikentyneiden, korkeakouluopiskelijoiden maksukykyyn.

Lisätietoja

Henri Kontkin

Sosiaalipolitiikan asiantuntija

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

henri.kontkin@syl.fi

040 413 4411

Kontkin Henri
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)